

Pirkanmaan lintutieteellisen yhdistyksen (Pilyn) lausunto Kaukaniemen hoito- ja käyttösuunnitelmaluonnoksesta

Kaukaniemen kartanopuisto on ollut yksi Tampereen kaupungin alueen monipuolisimmista linnustopaikoista. Huomattava osa entisen Kaukaniemen alueesta joutui asuinrakentamisen alle. Tämä vaikutti kielteisesti linnustoon. Pelkästään asuinalue vaikuttaa myös jatkossa haitallisesti jäljellä olevan kartanopuiston ja sen reuna-alueiden linnuston elinolosuhteisiin. Tavoitteena oleva lisääntyvä virkistyskäyttö ja erilaiset suunnitellut toiminnot sekä koirien ja kissojen ilmeinen kasvava irtipitäminen alueella eivät suosi linnuille riittävää rauhaa tai pesintöjen onnistumista. Todettakoon, että monet lintulajit pesivät maassa kasvuston suojissa tai matalalla pensaissa. Lisäksi lintujen poikaset liikkuvat aluksi usein maassa, koska ovat huonoja lentämään.

Kangasalan tien varteen alueen pohjoisosaan noussut asuinalue merkitsee sitä, että linnustollisesti katsottuna muu Kaukaniemen alue on jätettävä mahdollisimman laajasti luonnontilaan. Puuston ja pensaikon raivaamisesta on luovuttava. Alueen monipuolinen ja runsas lehtolintulajisto edellyttää, että isoja lehtipuita, lahoavaa puustoa, tuomipensaikkoja, muuta pensaikkoa ja aluskasvillisuutta suositaan. Puistossa on oltava eri kerroksia, jotka takaavat linnustolle pesä-, ravinto- ja suojapaikkoja. Jo nykyiselläänkin käytävä- ja polkuverkosto on sen verran taaja, että esimerkiksi lintujen pesimärauha vaarantuu.

Aikaisemmin 2000-luvulla on puistoa raivattu harkitsemattomasti. Muun muassa idänuunilinnusta ja pikkusiepostista (DR) ei ole ollut enää edellä mainitun vuoksi havaintoja. Pikkusiepostilla oli ainakin kerran pesintä alueella. Jatkossa on pidättäydyttävä kaikista toimenpiteistä, joiden tuloksena on linnuston vähentyminen. Kun laaditaan puiston hoito- ja käyttösuunnitelmia, on otettava huomioon, että nykyinen asuinalue on vienyt entisestä Kaukaniemen alueesta suuren osan. Jäljelle jäänyt osa ei ole riittävä monipuolisen linnuston säilymiselle, jos sielläkin tehdään harkitsemattomia hoitotoimenpiteitä tai alueesta tulee liikaa erilaisten vapaa-ajantoimintojen alue.

Toiminnan ydinalue, joka on merkitty suunnitelmiin, merkitsee ydinalueen liiallista raivaamista luonnontilasta vapaa-ajan toiminta-alueeksi. Tästä syystä Pilyn kannan mukaan suunnitelman mukaisesta toiminta-alueesta on luovuttava.

Suunnitelman mukaan tavoitteena on kehittää Kaukaniemeä lähivirkistysalueena siten, että alueen merkittävät luontoarvot ja kulttuurihistorialliset ominaispiirteet säilytetään ja niiden merkitystä vahvistetaan. Linnuston kannalta katsottuna nykyinen suunnitelma merkitsee toteutuessaan linnustoarvojen heikentämistä alueella. Gunvor Grahnin kujan pohjoispuolisen koivikon harventamisesta on pidättäydyttävä. On lopultakin ymmärrettävä, että luontoarvoja ei kyetä säilyttämään kaiken ns. siistimisellä. Harkittu luonnontilaan jättäminen tulee myös ottaa ohjenuoraksi.

Suunnitelmassa mainitaan lisäksi, että ”reuna-alueet ja rantarinteet jätetään lähes luonnontilaisiksi.” Tämä on kannatettava toimintatapa, mutta tällä ei pelkästään turvata tämän pinta-alaltaan pienen alueen linnuston ja muiden luontoarvojen säilymistä. Näkymien mahdollista avaamista ja niiden toteuttamistapaa on tarkoin mietittävä. Lähtökohtana on oltava se, että raivauksista ja siistimisestä pidättäydytään.

Kaukaniemen linnusto on paremmin tunnettua kuin monen muun Tampereella sijaitsevan alueen, koska alueella on havainnoitu lintuja pitkään ja aktiivisesti. Kaukaniemen suosio lintujen tarkkailupaikkana on perustunut juuri sen monipuoliseen linnustoon ja muuhun luontoon. Kaukaniemessä esiintyy edelleenkin monipuolinen lehtolintulajisto, vaikka esimerkiksi uusi asuinalue on heikentänyt linnuston säilymisedellytyksiä tuhoten suuren osan arvokasta biotooppia.

Kaukaniemen pesivästä linnustosta menneiden lähivuosien varrelta voidaan mainita (alla mainittu lajisto ei ole kaikki lajit kattava) sepelkyyhky, kultarinta, satakieli, leppälintu (V), kottarainen, viherpeippo (VU), varpunen (VU), punatulkku (VU), mustapääkerttu, viitakerkkunen, sirittäjä, hernekerttu, pensaskerttu, tiltalti, harmaasieppo, kirjosiieppo, mustarastas, räkättirastas, punakylkirastas, laulurastas, hippiäinen, puukiiپیjä, punavarpunen (NT) ja punarinta. Pырstötiaisesta on pesintähavainto, ja yksittäinen havainto laulavasta kuhankeitäjästä (EN). Paikalta on tavattu nokkavarpunen. Kaukaniemen rannalta on kesäkuinen havainto rantasipistä (V). Kuningaskalastajakin (CR, DR) on tavattu Kaukaniemen rannalta, samoin kuin kuikka (DR). Haapanapariskunnasta (VU, V) on havainto. Isokoskeloita (VU, V) on havaittu Kaukaniemen ranta-alueilta.

Kaukametsän puistoalue on mainiota tikkametsää. Tikat käyttävät aluetta ravinnon etsimiseen ja pesimiseen. Havaintoja on palokärjestä (DR), käpytikasta, harmaapäätikasta (DR), pikkutikasta ja pohjantikasta (DR, V). Alueelta on lisäksi pöllöhavaintoja: esimerkiksi varpuspöllö (DR, V), lehtopöllö ja viirupöllö (DR).

Pilyn näkemyksen mukaan Kaukaniemen rakentamisesta vapaaksi jäänyt alue on suunnitelman toteutuessa menettämässä tuntuvasti linnustoarvojaan ja myös muita luontoarvoja. Suunnitelman mukaiset toimenpiteet vähentävät merkittävästi lintujen pesimis-, suoja- ja ruokailupaikkoja. Alueesta on muodostumassa lisäksi liian toimintapainotteinen. Kaupunkilaisten vapaa-ajan toimintapaikoiksi on valittavissa toisenlaisia paikkoja, jonne toiminnot sopeutuvat paremmin. Monipuolisen linnuston ja luonnon viimeisiä jäljellä olevia paikkoja ei saa uhrata.

Hoitokuvioista on kerrottu vain yhdestä (kuvio 8), vaikka kuvioita on kaikkiaan 15. Hoitokuvioista tiedon saaminen hankaluudetta on ensiarvoisen tärkeää, jotta erilaiset lausunnot voitaisiin laatia sisällöllisesti mahdollisimman tarkoiksi.

Edelleen on tärkeää, että arvokkaista linnustoalueista tehtäisiin aina linnustolaskentapäivitykset ennen suunnitelmien laatimista ja toimenpiteisiin ryhtymistä. On useasti vaikea mieltää, mihin linnustotiedot perustuvat. Linnustoselvitykset tulee yleisesti sanottuna tehdä myös riittävän täsmällisesti ja käyttäen riittävää asiantuntemusta.

Pily ehdottaa, että Kaukaniemen suunnitelma laaditaan aivan uusiksi ja suunnitelman vapaa-aikaan liittyvää toimintapainotteisuutta vähennetään tuntuvasti. Samalla luovutaan jäljellä olevan pienialaisen monipuolisen linnustoalueen raivaamisesta ja säilytetään alueella lahoppuuta ja koloppuuta. Nyt alueelle on suunniteltu muun muassa avoimia nurmialueita. Nurmialueet suunnitelman mukaisessa laajuudessa eivät sovellu nykyiseen luonnonympäristöön. Suunnitelmassa on otettava huomioon myös (lisääntyvästä) liikkumisesta aiheutuva häirintävaikutus luonnolle (polut, käytävät) sekä irrallaan olevien koirien ja kissojen haitallinen vaikutus linnuille.

Pilyn kannan mukaan nykyinen Kaukaniemen suunnitelma ei turvaa monipuolisen linnuston ja muun luonnon säilymistä alueella. Kaukaniemen linnustoarvojen romahtaminen olisi suuri vahinko, koska Tampereella ei ole Kaukaniemen kaltaisia alueita juurikaan. Hoidettuja suuria ja siistejä linnustoltaan köyhiä nurmikkoalueita, joilla on muutama puu, kyllä riittää. Kaukaniemessä olisi mahdollista laittaa luontoarvot keskeiseen asemaan. Suunnitelmassakin koko Kaukaniemen alue on rajattu arvokkaana linnustoalueena.

Lyhenteet: CR=äärimmäisen uhanalainen laji EN= erittäin uhanalainen laji VU=vaarantunut laji NT=silmälläpidettävä laji DR=direktiivilaji V= Suomen kansainvälinen vastuulaji

Tampereella 20.12.2018

Jukka T. Helin

Puheenjohtaja

Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys